

Bozkurt Aran¹

Ticaret Çalışmaları Merkezi Direktörü

2026 KÜRESEL TİCARET BAKIMINDAN HIZLI BAŞLADI

Giriş

Küresel ticaret düzeninin belirsizliklerle yüklü olduğu, kurallı ticaretin sorgulandığı ve jeopolitik risklerin öne çıktığı bir dönemde, yaşanan dört paralel gelişme dikkat çekmektedir. İlginç olan, bu gelişmelerin sadece bir ay içinde gerçekleşmiş olmasına rağmen sonuçlarının uzun vadeli olacağı hususudur. Bunları şöyle özetleyebiliriz.

- ABD'nin, Kanada'ya Çin ile yaptığı sınırlı düzenlemeye karşı sert ve asimetrik bir baskı dili kullanması,
- ABD'nin Güney Kore'ye ticaret ilişkilerinde yeni açılımlar için baskı yapması,
- ABD-AB ticaret çerçevesinin henüz bağlayıcı bir anlaşmaya dönüşmemesi,
- AB-Hindistan Serbest Ticaret Anlaşması'nın sonuçlandırılmasıdır.

Bunlar tesadüfi gelişmeler olarak okunmamalıdır. Bu tablo, bir taraftan büyük güçler arasındaki rekabetin derinleştiğini diğer yandan ise orta ve yükselen güçlerin ticaret diplomasisini yeniden şekillenmesinde etkinleştiğini göstermektedir.

Bu süreçte etkin konum, Trump Yönetimi tarafından yerine getirilmektedir. ABD'nin Kanada ve Güney Kore örneklerinde görülen yaklaşımı, güce dayalı ve sonuç odaklı, sınırsız bir baskı stratejisini yansıtmaktadır. Buna karşılık AB-Hindistan anlaşması, gümrük indirimlerinin ötesinde, tedarik zincirleri, dijital ticaret ve stratejik otonomi hedefleriyle uyumlu, uzun vadeli bir jeopolitik tercih olarak öne çıkmaktadır. ABD-AB hattında ise tarafların siyasi

DEĞERLENDİRME NOTU

¹<https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1257>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

irade beyanlarına rağmen, somut ve bağlayıcı bir ticaret mimarisinin henüz ortaya çıkmadığını göstermektedir.

Bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, küresel ticaret sisteminin çok taraflı kurallardan tamamen kopmadığı, ancak fiiliyatta daha parçalı, güç temelli bir yapıya doğru evirildiği görülmektedir.

Türkiye açısından bu tablo, hem riskler hem de fırsatlar barındırmaktadır. Gümrük Birliği'nin güncellenememesi durumunda Türkiye'nin AB-Hindistan gibi yeni nesil anlaşmalar karşısında görece konum kaybı riski artarken öte yandan çoklu ticaret diplomasinin etkin kullanımı, Türkiye'nin orta güçler arasında manevra alanını genişletebilecek unsurlar sunmaktadır. Önümüzdeki dönemde, Türkiye'nin bu yeni jeopolitik denklemi ne ölçüde proaktif ve stratejik bir yaklaşımla okuyabileceği belirleyici olacaktır.

Yukarıda kısaca değinilen bu dört önemli gelişmeyi kurallı ticaret açısından değerlendirmek uygun olacaktır.

Kanada ve Çin sınırlı ticaret düzenlemesinin ABD–Kanada Asimetrik Bağımlılık ve Baskı Diplomasisini Gündeme Getirmesi

Son günlerde Kanada ile Çin arasında kapsamlı bir ticaret anlaşmasının “tamamlandığı” yönündeki haber ve beklentiler, gerçekte taraflar arasında varılan mutabakatı, olduğundan farklı yansıtmaktadır. Mevcut durumda Kanada ile Çin arasında bağlayıcı ve kapsamlı bir serbest ticaret anlaşması (FTA) bulunmamakta; **taraflar yalnızca belirli sektörleri kapsayan, sınırlı ve geri alınabilir nitelikte düzenlemeler üzerinde uzlaşmıştır.** Bu çerçevede, bağlayıcı taahhütler içermemektedir.

Ortaya çıkan düzenlemeleri kısaca üç başlıkta toplayabiliriz. **Sınırlı tarife ayarlamaları** yapılması, özellikle Çin'in Kanada menşeli kanola ve bazı tarım ürünlerine uyguladığı **kısıtlamaların kademeli** olarak gevşetilmesi ile **diyalog ve yol haritası** olarak özetlenebilir.

Kanada'yı Çin ile kapsamlı ve bağlayıcılığı olan bir serbest ticaret anlaşması yapmaktan alıkoyan husus **ABD ile olan yapısal bağlarıdır.** ABD-Meksika-Kanada Anlaşması (USMCA), Kanada'nın “piyasa dışı ekonomilerle” yapacağı ticaret anlaşmalarını **ABD ile istişareye bağlamaktadır.** Bu durum, Çin'le derin bir ticaret anlaşmasını fiilen zorlaştırmaktadır. Kanada Çin ile teknoloji, kritik mineraller alanlarında sınırlı bir düzen kurmayı amaçlamaktadır. Ortaya çıkan tablo sınırlı, koşullu ve siyasi riske duyarlı bir ilişki biçimini yansıtmaktadır.

Trump yönetiminin bu sınırlı düzenlemeyi **Kanada'nın Çin'le ticari yakınlaşması olarak değerlendirip yüksek tarifelerle cezalandırma tehdidi,** Ottawa'nın hareket alanını ciddi biçimde sınırlamaktadır.

ABD ile Kanada arasındaki ticari ilişkiler, hacim ve bütünleşme düzeyi bakımından derin ticaret ağlarından birini oluşturmaktadır. USMCA çerçevesine rağmen, son dönemde ABD yönetiminin Kanada'ya yönelik söylem ve uygulamaları, bu ilişkinin giderek daha asimetrik bir karakter kazandığını göstermektedir. Özellikle sanayi ürünleri, kritik mineraller ve yeşil dönüşümle bağlantılı sektörlerde ABD'nin “yerli üretim” ve tedarik güvenliği vurgusu, Kanada açısından öngörülebilirliği azaltan bir baskı unsuru hâline gelmiştir.

Trump, Kanada'nın **Çin ile bir ticaret anlaşması yapması veya daha da derinleşen ekonomik ilişki düzeni tesis etmesi durumunda, Kanada'dan gelen tüm malların %100 tarife**ye tabi olacağı tehdidinde bulunmuştur². Bu anlaşma üzerinden **Çin'in ABD pazarına dolaylı erişim sağlama girişimini ("drop-off port" / arka kapı) engelleyeceğini** ifade etmiştir. Demecinde, Kanada Başbakanı için "Kanada valisi" ifadesini kullandığını da hatırlatalım.

Bu durum, Kanada'nın ABD'ye yüksek derecede bağımlı ihracat yapısının, siyasi manevra alanını nasıl daralttığını açık biçimde ortaya koymaktadır. ABD'nin yaklaşımı, müttefiklik ilişkilerini korumaktan ziyade, pazarlık gücünü maksimize etmeyi amaçlayan bir ticaret diplomasisine işaret etmektedir.

Bu çerçevede Kanada örneği, orta ölçekli gelişmiş ekonomilerin büyük güçlerle derin biçimde bütünleşmesinin sağladığı avantajların yanı sıra, kriz dönemlerinde ortaya çıkan kırılğanlıklarla da yüzleşmek zorunda kaldıklarını göstermektedir.

ABD–Güney Kore: Güvenlik Müttefikliği, Ticari Gerilim

Güney Kore'nin ABD ile yaptığı bazı ticari **düzenlemeleri iç kamuoyunda tartışmaya açması**, ABD'de tepki uyandıran başka bir unsur oldu. ABD Başkanı Donald Trump, **Güney Kore'nin 2025'te varılan ticaret anlaşmasını parlamentosunda onaylamaması** gerekçesiyle, iki ülke arasındaki karşılıklı tarifeleri 27 Ocak tarihinde **%15'ten %25'e yükselttiğini** duyurdu.³

Başkan Trump, **Güney Kore'nin çelik, alüminyum ile otomotiv ve batarya tedarik zincirlerini kapsayan "reciprocal" tarifelerden muafiyet talebine** müzakere yoluyla değil, **açık bir ret ve baskı diliyle** karşılık vermiştir. Trump yönetimi, serbest ticaret anlaşmalarının (KORUS dahil) yeni tarife rejimi karşısında otomatik koruma sağlamadığını vurgulamış; muafiyet taleplerinin kabul edilmesinin tarife politikasının caydırıcılığını zayıflatacağını ileri sürmüştür. Bu yaklaşım, Vaşington'un Seul'a yönelik tutumunun teknik bir ticaret pazarlığından ziyade, **Çin'e karşı yürütülen jeopolitik stratejiye uyum beklentisi** temelinde şekillendiğini göstermektedir.

Bu tutum, Seul'un güvenlik alanındaki bağımlılığına rağmen, ticaret politikası alanında **tamamen edilgen bir pozisyonu kabul etmek istemediğini** göstermektedir. Ancak bu denge arayışı, ABD'nin müzakere tarzı nedeniyle giderek daha zor hâle gelmektedir.⁴

ABD–Güney Kore örneği, güvenlik ittifaklarının ticari ilişkilerde otomatik bir uyum sağlamadığını; jeopolitik rekabetin müttefikler arasında dahi ciddi gerilimler yaratabildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, **ticaretin giderek stratejik bir araç olarak kullanıldığını ve klasik "kazan-kazan" söyleminin zemin kaybettiğini** göstermektedir.

² <https://www.reuters.com/world/china/trump-threatens-canada-with-100-tariff-over-possible-deal-with-china-2026-01-24/>

³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-baskani-trump-guney-koreye-yonelik-tarifeleri-artirdi-/3811603?utm>

⁴ <https://www.reuters.com/markets/asia/south-korea-seeks-exemption-trump-tariffs-2025-02-21/>

Başkan Trump, **tarifeleri %25'e çıkardığını** ve bunun uygulanacağını belirtmiş olmakla beraber henüz resmî **yürürlüğe giriş mekanizmasının tamamlanıp tamamlanmadığı belirsizliğini korumaktadır**.⁵

ABD–AB: Çerçeve Var, Bağlayıcılık Yok

ABD ile Avrupa Birliği arasındaki ticari ilişkiler, **küresel ticaret sisteminin omurgalarından** birini oluşturmaya devam etmektedir. Buna rağmen, son dönemde taraflar arasında dile getirilen **“ticaret çerçevesi” söyleminin, somut ve bağlayıcı bir anlaşmaya dönüşmemesi dikkat çekmektedir**. Taraflar arasında düzenli diyalog mekanizmaları ve siyasi niyet beyanları bulunsa da, tarifeler, sübvansiyonlar ve sanayi politikaları alanında kalıcı bir uzlaşma sağlanabilmiş değildir.

ABD'nin özellikle yeşil dönüşüm ve sanayi politikaları kapsamında uygulamaya koyduğu teşvikler, AB tarafından rekabet bozucu olarak değerlendirilmektedir. Buna karşın AB'nin de kendi stratejik otonomi hedefleri doğrultusunda benzer araçlara yönelmesi, iki blok arasında yapısal bir gerilime dönüşme olasılığını taşımaktadır. Bu tablo, tarafların ortak değerler söylemine rağmen, ekonomik alanda giderek daha korumacı refleksler geliştirdiğini göstermektedir.

ABD özellikle çelik ve alüminyum, otomotiv ve yeşil sanayi destekleri alanlarında AB'nin mevcut uygulamalarını “asimetrik” olarak nitelendirmektedir.

AB ise ABD'nin bu yaklaşımını, DTÖ kurallarıyla uyumsuz ve transatlantik ekonomik ilişkilerin kurumsal zeminini aşındıran bir adım olarak değerlendirmekte; bu nedenle kapsamlı bir ticaret anlaşmasından çok, **bağlayıcılığı sınırlı bir çerçeve uzlaşısı** arayışını tercih etmektedir.

ABD–AB hattındaki bu belirsizlik, küresel ticaret açısından da kritik sonuçlar doğurmaktadır. Bağlayıcı bir çerçevenin yokluğu, üçüncü ülkeler için öngörülebilirliği azaltmakta ve çok taraflı sistemin merkezinde yer alan iki aktörün “kural” üretme kapasitesini zayıflatmaktadır.

AB–Hindistan: Jeopolitik Yeniden Konumlanma

AB ile Hindistan arasında sonuçlandırılan Serbest Ticaret Anlaşması (STA), son **dönemin en dikkat çekici ticari** gelişmelerinden biridir. Küresel ticaretin son dönemde durgunluk, korumacılık ve jeopolitik gerilimlerle şekillendiği bir ortamda, Avrupa Birliği ile Hindistan arasında 2007 yılından bu yana müzakere edilen serbest ticaret anlaşması, 2026 yılının ilk ayında tamamlanmıştır. **Avrupa Birliği–Hindistan STA'sı, küresel nüfusun yaklaşık %25'ini kapsayan geniş bir ekonomik alan yaratmaktadır.**

Bu anlaşma, sadece gümrük tarifelerinin indirilmesine yönelik klasik bir ticaret düzenlemesi olarak değil, **AB'nin Asya'daki jeopolitik varlığını güçlendirmeyi amaçlayan stratejik bir adım olarak değerlendirilmelidir.** Hindistan açısından ise bu anlaşma, küresel tedarik zincirlerinde daha merkezi bir konuma yükselme hedefiyle örtüşmektedir.

⁵ <https://www.washingtonpost.com/politics/2026/01/27/trump-south-korea-trade-tariffs/?utm>

AB açısından Hindistan, genç nüfusu, artan iç talebi ve üretim kapasitesiyle “stratejik ortak” kategorisine yükselirken; Hindistan için anlaşma, küresel pazarlara daha derin entegrasyon ve teknoloji transferi imkânı sunmaktadır.

2024–25 mali yılında taraflar arasındaki toplam mal ticaretinin hacmi yaklaşık **136–137 milyar euro** seviyesine ulaşmıştır; bunun **yaklaşık 71,4 milyar Avrosu AB’nin Hindistan’dan ithalatı, 48,8 milyar eurosu ise AB’nin Hindistan’a ihracatıdır.**⁶ Hizmet ticaretinde de **yaklaşık 66 milyar euro** tutarında bir hacim görülmektedir. Son on yılda mal ticaretinde AB’nin Hindistan’dan ithalatı yaklaşık **%140** artmış, taraflar arasındaki ekonomik bağ önemli ölçüde derinleşmiştir.

Dikkat çekici bir unsur da ABD’nin bu sürece yönelik görece sessizliğidir. Washington’un son dönemde müttefiklerine dâhil rahatsız olduğu her durumda tarifeleri bir baskı aracı olarak kullandığı düşünüldüğünde, AB–Hindistan yakınlaşmasına açık bir itiraz gelmemesi tesadüf değildir. Bu durum, **ABD’nin Hindistan’ı Çin’e karşı dengeleyici bir unsur olarak görmesiyle uyumludur.** Dolayısıyla AB–Hindistan ticaret anlaşması, yalnızca iki taraf arasındaki ekonomik ilişkileri değil, küresel güç dengeleri içindeki konumlanmalarını da yansıtan bir gelişme niteliği taşımaktadır.

Ticaret politikalarını düzenlemek, temelde AB Komisyonu’nun yetkisindedir. Bunun sonucu olarak anlaşmanın sadece tarifeler gibi **ticarete doğrudan yönelik maddelerinin erken yürürlüğe konması olasıdır.** Bu da üye ülkelerin ilk tepkilerine göre sonuçlanacaktır. Ticaret hükümleri AB’nin tek yetki alanı olarak Komisyon ve Parlamentonun rızasıyla yürürlüğe girebilir. Komisyon metni değerlendirdikten sonra Konsey’e sunar; burada üye devlet temsilcileri üzerinde bir siyasi onay süreci işler.

AB-Hindistan STA’sı, Türkiye bakımından önemli sonuçlar doğuracak niteliktedir. Türkiye, AB ile Gümrük Birliği ilişkisi nedeniyle söz konusu anlaşmadan **dolaylı ancak asimetrik** biçimde etkilenecektir. İlk aşamada Türkiye açısından ilave külfetler doğurması beklenen bu süreçte, Türkiye AB’nin STA imzaladığı üçüncü ülkelere **pazarını fiilen açacak;** buna karşılık bu ülkelerle **karşılıklı tercihli erişim imkanı elde edemeyecektir.**

Öte yandan Türkiye’nin, **AB standartlarıyla uyumlu üretim kabiliyetini geliştirmiş olması, akreditasyon alanında altyapısı bulunması, coğrafi yakınlığının tedarik kolaylığı sağlaması ve Sınırda Karbon Düzenlemesi’ne yönelik hazırlıklar yapmış olması** yapısal konularda bazı avantajları olduğuna işaret etmektedir.

STA’nın ayrıntıları belirlendikçe anlaşmanın kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Son Söz

AB-Hindistan, Kanada-Çin, Kore-ABD ve ABD-AB dosyaları birlikte ele alındığında, küresel ticarete yaşanan dönüşüm açık biçimde görülmektedir. Kapsamlı serbest ticaret anlaşmaları **yalnızca stratejik olarak tercih edilen ortaklarla gündeme gelirken;** ticaret, giderek daha fazla **jeopolitik ve güvenlik hesaplarıyla** iç içe geçmektedir. Bu çerçevede söz konusu

⁶ <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/india-eu-slash-tariffs-autos-spirits-textile-landmark-deal-2026-01-27/?utm>

gelişmeler, çok taraflılıktan **seçici, ilişkisel ve jeopolitik bir ticaret düzenine geçişin** yapısal işaretleri olarak değerlendirilmelidir.

Bu çerçevede Türkiye için de çok taraflı ticaret sistemi içinde kalmak, sektör bazlı iş birliklerini ön plana çıkarmak ve jeopolitik belirsizliklere karşı esnekliği koruyan bir ticaret diplomasisi izlemek rasyonel bir seçenek olarak öne çıkmaktadır.